

Η ΠΡΟΦΗΤΕΙΑ ΤΟΥ ΑΒΔΙΟΥ

Οἷαν ἔχει θέσιν μεταξύ τῶν τοῦ Παύλου ἐπιστολῶν ἡ πρὸς **Φιλήμονα** καὶ μεταξύ τῶν Καθολικῶν ἡ τοῦ **Ἰούδα**, τοιαύτην ἔχει θέσιν μεταξύ τῶν προφητικῶν βιβλίων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἡ **προφητεία ἢ ὄρασις** τοῦ Ἀβδίου. Παρὰ τὴν μικρότητα ὅμως αὐτῆς, ἐὰν μὴ καὶ δι' αὐτὴν ταύτην τὴν μικρότητα αὐτῆς, ἔχει οὐκ ὀλίγας δυσκολίας εἰς τε τὸ πρόσωπον τοῦ προφήτου καὶ εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς προφητείας καθ' ἑαυτὴν τε καὶ ἐν σχέσει πρὸς ἄλλας προφητείας ὁμοίου περιεχομένου.

Ἐπὶ τὸ ὄνομα τοῦ Ἀβδίου ἢ Ὀβδίου ἢ Ἀβδία (Obdiyahh ἢ Obdiyah, ταυτόσημον πρὸς τὸ Abdiel = Abdallah = **Θεόδουλος**), γνωρίζομεν ἐκ τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ ἄλλους μὲν πολλοὺς (1 Παραλ. 3,11, 7,3 8,38 9,16. 44, 12,9,27,19 2 Παραλ. 34,12 2 Ἔσδρ. 8,9. Νεσμ. 10), μάλιστα δὲ δύο, τὸν γνωστὸν οἰκονόμον τοῦ Ἀχαάβ (892—870), τὸν ἀναλαβόντα τὴν προστασίαν καὶ διατροφήν τῶν ὑπὸ τῆς Ἰεζάβελ ἀπηνῶς καταδιωκομένων προφητῶν τῆς ἀληθινῆς πίστεως καὶ εὐσεβείας (3 Βασ. 18,2 κ. ἑξ.), καὶ ἄλλον τινὰ σύγχρονον μὲν τούτῳ, ἀλλὰ διάφορον αὐτοῦ, κατὰ τὸ τρίτον ἔτος τῆς βασιλείας τοῦ Ἰωσαφάτ (889 864) ἀποσταλέντα ὑπὸ τοῦ βασιλέως τούτου καὶ μετὰ ἄλλων προφητῶν εἰς τὰς πόλεις τοῦ Ἰούδα πρὸς κατήχησιν καὶ διδασκαλίαν τοῦ λαοῦ κατὰ τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ (2 Παραλ. 17,7). Καὶ πρὸς μὲν τὸν πρῶτον, τὸν οἰκονόμον τοῦ Ἀχαάβ, ἀναντιρροίως οὐδὲν ἔχει κοινὸν ὁ προκείμενος προφήτης. Ἄν ὅμως εἶναι ὁ αὐτὸς τῷ δευτέρῳ ἢ ἕτερός τις καὶ μεταγενέστερος, περὶ τούτου οὐκ ὀλίγον διαφέρουσιν οἱ ἐρμηνευταὶ καὶ κριτικοί. Καὶ ἐκ μὲν τῆς ἐπιγραφῆς τῆς προφητείας, πλὴν τοῦ ὀνόματος, οὐδὲν ἄλλο μανθάνομεν περὶ αὐτοῦ. Τὸ περιεχόμενον ὅμως τῆς προφητείας, δείκνυσαι σαφῶς, ὅτι ἀπευθύνεται αὕτη κατὰ τῶν Ἰουδαίων, κατὰ τοῦ γνωστοῦ λαοῦ τῶν Ἐδωμιτῶν, τῶν κατοικούντων τὰ πρὸς νότον τῆς Νεκρᾶς θαλάσσης ἐκτεινόμενα δασώδη καὶ δύσβατα ὄρη **Σηθρ**, καὶ τὴν ἀρχὴν αὐτῶν ἀναγόντων εἰς τὸν **Ἡσαῦ**, τὸν πρωτότοκον υἱὸν τοῦ Ἰακώβ (Γενεσ. κεφ. 25—27, 32—33), ἐλέγχουσα δὲ τὰ πρὸς τὸν **Ἰούδαν**, **ἀδελφὸν λαόν**, ἀδικήματα αὐτῶν, ἀπειλεῖ αὐτοῖς τε καὶ τοῖς ἄλλοις ἐχθροῖς τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, τὴν ἄνωθεν δίκην ὡς ἀναπόδραστον. Μό-

νον οἱ Ἐδωμίται οὐχὶ ἀπαξ παρέσχον πράγματα τῷ βασιλείῳ τοῦ Ἰούδα. Ὑποταχθέντες τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Δαυΐδ, καὶ ἐπὶ χρόνον πολὺν διατελέσαντες ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῶν βασιλέων τοῦ Ἰούδα, ἐπανεστήσαν τὸ πρῶτον ἐπὶ Ἰωρὰμ (4 Βασιλ. 8, 29 κ. ἐξ. 2 Παραλ. 21, 8), υἱοῦ καὶ διαδόχου τοῦ Ἰωσαφὰτ (864—855). Καὶ κατόρθωσε μὲν ἔπειτα ὁ Ἀμασίας (809—780) νὰ υπαγάγῃ αὐτοὺς ἐκ νέου ὑπὸ τὴν κυριότητα τοῦ Ἰούδα (4 Βασιλ. 14, 7), ἀλλ' ἐπὶ τοῦ Ἀχαζ (736—727) προστεθέντες πρὸς τοὺς Σύρους καὶ τοὺς Ἐφραιμίτας, πολεμοῦντας τότε τὸν Ἰούδα καὶ πολιορκοῦντας τὴν Ἱερουσαλήμ, κατόρθωσαν νὰ ἀποτινάξωσιν ὄλοσχερῶς τὸν ζυγὸν τοῦ Ἰούδα (4 Βασιλ. 16, 5 κ. ἐξ. 2 Παραλ. 28, 16 κ. ἐξ.). Πλὴν καὶ ἐλεύθεροι γενόμενοι διετήρουν τὴν παλαιὰν ἔχθραν ἄσβεστον, κατὰ δὲ τὴν ὑπὸ τῶν Χαλδαίων ἐκπόρθησιν καὶ κατασκαφὴν τῆς Ἱερουσαλήμ φαίνονται λαβόντες μέρος ἐνεργὸν καὶ συντελέσαντες τὸ ἐπ' αὐτοῖς εἰς τὴν πανωλεθρίαν ἐκείνην (Ἱερεμ. 29 ἢ τοῦ ἔβρ. 49, κ. ἐξ. Θρῆν. 4, 21. Ἰεζ. 25, 12 κ. ἐξ. 35, 14. Ψαλ. 136, 7).

Εἰς μίαν τῶν τριῶν τούτων γνωστῶν ἡμῖν ἐκ τῆς ἱστορίας περιστάσεων ἀναφέροντες οἱ Ἑρμηνευταὶ τὰ ἐν τῇ προκειμένῃ προφητεῖᾳ ἀδικήματα τῶν Ἐδωμιτῶν κατὰ τοῦ Ἰούδα, ὀρίζουσιν ἀναλόγως τὴν ἀκμὴν τοῦ Ἀβδιού, καὶ ἄλλοι μὲν ἀναβιβάζουσιν αὐτὴν εἰς τοὺς χρόνους τοῦ Ἰωσαφὰτ καὶ τοῦ Ἰωρὰμ, ταυτίζοντος αὐτὸν ἢ καὶ μὴ πρὸς τὸν προδηλωθέντα προφήτην Ἀβδιού, ἄλλοι δὲ εἰς τοὺς χρόνους τοῦ Ἀχαζ, ἀπ. δεχόμενοι αὐτὸν ὡς σύγχρονον τοῦ Ἡσαΐου, καὶ ἄλλοι εἰς τοὺς χρόνους τῆς καταλύσεως τοῦ βασιλείου τοῦ Ἰούδα, ὡς σύγχρονον τοῦ Ἱερεμίου ἢ καὶ ὀλίγον τι νεώτερον. Ὅλιγοι δὲ τινες, μὴ ἀρκοῦμενοι εἰς ταῦτα, κατέρχονται καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς χρόνους τῶν Διαδόχων τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, καὶ τὴν προφητείαν ταύτην θεωροῦσιν ὡς συγγραφεῖσαν κατὰ τὸ 312, τὸ ἔτος τῆς ἐκστρατείας τοῦ Ἀντιγόνου κατὰ τῆς Βόστας (Bozzay), ἢ Πέτρας, πρωτευούσης τῆς Ἰδουμαίας.

Ἐκ τῶν διαφορῶν τούτων γνωμῶν πλειονας ἔχει πιθανότητος ἢ πρώτη, ἢ ἀνερχομένη εἰς τοὺς χρόνους τῆς πρώτης ἐπαναστάσεως τῶν Ἐδωμιτῶν. Καὶ πρῶτον μὲν ἡ ἡλικία τοῦ ἐκ τῶν χρόνων τοῦ Ἰωσαφὰτ γνωστοῦ ἡμῖν Ἀβδιού οὕτω συμφωνεῖ πρὸς τὴν ἐπὶ τοῦ Ἰωρὰμ γενομένην στάσιν τῆς Ἰδουμαίας, ὥστε μόνον ἀνυπερέβλητοι δυσκολίαι δύνανται νὰ ἀναγκάσωσιν ἡμᾶς, ἀφέντες ὃν ἔχομεν πρὸ τῶν χειρῶν, νὰ ἀναζητήσωμεν ἄλλον τινα ἄγνωστον προφήτην Ἀβδιού. Ἡ μόνη ἀξία λόγου δυσκολία, ἢ κατὰ τῆς γνώμης ταύτης προβαλλομένη, *δτι*

ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ δὲν μνημονεύονται οἱ Ἐδωμίται ὡς μετὰ τῶν ἄλλων ἐχθρῶν τοῦ Ἰούδα ἀναναβάντες εἰς Ἱερουσαλήμ, καθὼς ἐν τῇ προκειμένῃ προφητείᾳ φαίνεται δηλοῦμενον (προβλ. στίχ. 10—11), ἢ δυσκολία αὐτῆ ἀποβάλλει τὴν σπουδαιότητα αὐτῆς, ἐὰν ἐνθυμηθῶμεν ὅτι, ὡς μὴ ἔχοντες πλήρη ἱστορίαν τῶν χρόνων ἐκείνων, ἀγνοοῦμεν ὄλοσχερῶς τὰς λεπτομερείας τῆς τε ἐπαναστάσεως ταύτης τῶν Ἐδωμιτῶν καὶ τῆς ὑπὸ τὸν αὐτὸν χρόνον ὑπὸ Φιλισταίων καὶ Ἀράβων γενομένης ἐπιδρομῆς τῆς χώρας καὶ λεηλασίας τῆς Ἱερουσαλήμ καὶ αἰχμαλωσίας καὶ αὐτῶν τῶν υἱῶν καὶ θυγατέρων τοῦ Ἰωραμ (2 Παραλ. 21, 16), οὐδὲ ἔχει τι τὸ ἀπίθανον ἢ παραδοχὴν, ὅτι οἱ ἐν στάσει διατελοῦντες Ἰουμαῖοι δὲν ἠρκέσθησαν εἰς τὸ νὰ θεῶνται μόνον χαιρεκάκως τὰ ὑπὸ τῶν ἄλλων διαπραττόμενα, ἀλλὰ μετέσχον καὶ ἐνεργῶς τῆς ἐπιδρομῆς καὶ λεηλασίας. Ἐπειτα δὲ ὡς ἐχθροὶ τοῦ βασιλείου τοῦ Ἰούδα μνημονεύονται ἐν τῇ προκειμένῃ προφητείᾳ μόνον οἱ πέριξ οἰκοῦντες ἀλλόφυλοι καὶ ἄλλογενεῖς, περὶ δὲ Ἀσσυρίων καὶ Βαβυλωνίων οὐδεμία ὑπάρχει νύξις. Τὸ δὲ μέγιστον πάντων, τὸν Ἀβδίου φαίνονται γνωρίζαντες ἐκ μὲν τῶν ἀρχαιοτέρων προφητῶν ὁ Ἰωήλ, ἐκ δὲ τῶν ἔπειτα ὁ Ἱερεμίας. Καὶ παρὰ μὲν τῷ Ἰωήλ πλὴν ἄλλων παραλλήλων (Ἀβδ. 10=Ἰω. 3, 19—Ἀβδ. 11=Ἰω. 3, 3.—Ἀβδ. 15=Ἰω. 1, 15—2, 4, 3, 7—Ἀβδ. 19—21=Ἰω. 3, 3, 20) ἔχομεν τὸ (2, 32) 3, 5 οὕτω συγγενὲς πρὸς Ἀβδ. 17—18, ὥστε ἀδύνατον νὰ ἐξηγηθῇ ἢ συμφωνίᾳ ἐκ τυχαίας συμπτώσεως, ἢ δὲ τοῦ Ἰωήλ ρῆσις «καθότι εἶπε Κύριος», σαφῶς δείκνυσιν ὅτι ὁ Ἰωήλ ἀναφέρεται εἰς ἀρχαιότεραν προφητείαν. Τὴν δὲ πρὸς τὸν Ἱερεμίαν καὶ ἐπ' αὐταῖς ταῖς λέξεσι συνάφειαν (προβλ. Ἀβδ. 1—6. 8 πρὸς Ἱερεμ. 29, ἢ τοῦ Ἑβρ. 49, 14—16. 9—10. 7) ἐξηγοῦνται μὲν πολλοὶ τὸν Ἀβδίου ἐξαρτῶντες ἀπὸ τοῦ Ἱερεμίου, ἢ ἀμφοτέρους ἀπὸ τρίτου τινὸς ἀρχαιοτέρου, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς ἀπὸ Ἀβδίου ἐξαρτήσεως τοῦ Ἱερεμίου συνηγοροῦσι καὶ ἄλλοι μὲν λόγοι, μάλιστα δὲ οἱ ἐξῆς. Πρῶτον ὅτι ἀγαπᾷ ὁ Ἱερεμίας καὶ ἄλλων προγενεστέρων βιβλίων ρήσεις νὰ μεταχειρίζεται πολλάκις ἐπὶ λέξει. Δεύτερον οἱ ἐν λόγῳ στίχοι κατὰ τὴν παρὰ Ἀβδίου ἀκολουθίαν ἔχουσι πλείονα συνάφειαν ἐσωτερικὴν ἢ παρὰ τῷ Ἱερεμίᾳ. Τρίτον δὲ ἡ παραδοχὴ τῆς προτεραιότητος τοῦ Ἱερεμίου καὶ τῆς ἀπὸ τούτου ἢ καὶ ἄλλων τινῶν ἐξαρτήσεως τοῦ Ἀβδίου θίγει περιήγεν ἡμᾶς εἰς τὴν δυσπαραδέκτον καὶ σχεδὸν ἀδύνατον ὑπόνοιαν, ὅτι ὁ προφήτης οὗτος ἦν οὕτω πτωχὸς τῇ διανοίᾳ, ὥστε τὴν ἐξ 20 στίχων προφητείαν αὐτοῦ δὲν ἠδυνήθη ἄλλως νὰ συν-

τάξη εἰμὴ στίχον πρὸς στίχον καὶ λέξιν πρὸς λέξιν ἀντιγράφων ἄλλ
 μὲν ἀπὸ Ἰωήλ, ἄλλα δὲ ἀπὸ Ἱερεμίου ἢ καὶ ἄλλου τινός. Οὕτως
 Ἀβδιὸν θεωρεῖται ὁ ἀοχαιότερος τῶν ἑλασσόνων προφητῶν, κα
~~ἀκολουθῆσαν δὲ καὶ τῶν ἄλλων, ὅσων αἱ προφητεῖαι περιῆλθον εἰ~~
 ἡμᾶς ἐν ἰδίοις βιβλίοις. Ἐχει δὲ ἡ προφητεία αὐτοῦ ἀπλουσιᾶτη
 τὴν τε ὑπόθεσιν καὶ τὴν οἰκονομίαν. Καὶ πρῶτον μὲν ἀγγέλλει ὁ προ
 φήτης τὸ ἀμειψίαστον τῆς βουλῆς τοῦ Ὑψίστου περὶ τῆς κατ' ἀξίαν
 τιμωρίας τῶν Ἑδωμιτῶν δι' ἐπιβουλῆς καὶ ἐπιδρομῆς καὶ αὐτῶν ἔτι
 τῶν τέως φίλων αὐτῶν καὶ συμμάχων αὐτῶν (στιχ. 1—9), ἔπειτα δὲ
 ἐπάγεται τὰ αἷτια τῆς θείας ὀργῆς καὶ ἐκδικήσεως, αὐτὰ τὰ πρὸς τὸν
 Ἰούδαν ἀδικήματα αὐτῶν (στιχ. 10—14). Τελευταῖον δὲ ὁμοίας τιμω
 ρίας προαπειλῶν καὶ τοῖς ἄλλοις ἔχθροῖς τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν
 ἁγιασμάτων αὐτοῦ, τοῖς βεβηλώσασιν καὶ αὐτὸν τὸν ἱερόν τόπον δι'
 ἀνιέρων ἐπ' αὐτοῦ συμποσιασμῶν (15—16) εὐαγγελίζεται ἡμέρας
 αἰσιωτέρας καὶ εὐκλεσετέρας τοῖς ἐν τῷ παρόντι πεισθεῖσι καὶ ταλαι
 πωρουμένοις, ἡμέρας ἐπισυναγωγῆς μὲν τῶν ἤδη εἰς ξένας χώρας δια
 πωληθέντων αἰχμαλώτων τοῦ Ἰούδα καὶ τῆς Ἱερουσαλήμ, ἀνακτήσεως
 δὲ τῶν ἤδη ἀπολεσθέντων καὶ ἐλεκτάσεως τῆς κυριότητος καὶ εἰς τὰ
 ἐπέκεινα (17—21). Θὰ διασαφήσῃ τὰ εἰρημένα ἢ ἐπελθοῦσα *παρά*
φρασις ἀπὸ τοῦ πρωτοτύπου Ἑβραϊκοῦ μετ' ἀναγκάσιων τινῶν
 σχολίων.

1. Ὅρασις Ἀβδιού.

Τάδε λέγει ὁ δεσπότης Κύριος περὶ Ἑδῶμ.

Ἦλθε παρὰ τοῦ Κυρίου ἀκουσμα εἰς τὰ ὦτα ἡμῶν, ἀπεστάλη δὲ
 ἄγγελος πρὸς τὰ ἔθνη λέγων· ἐγείρεσθε καὶ ἐγερωθῶμεν εἰς πόλεμον
 κατ' αὐτοῦ!

2. Ἴδου μικρόν σε ἔχω θέσει μεταξὺ τῶν ἐθνῶν. Εἶσαι ἐκ τῶν μάλισια

3. εὐκαταφρονήτων. Σὲ ἀσπλανᾷ ἡ ἀλαζονεία τῆς καρδίας σου. Ὡς
 ἄσυλα ἔχων τὰς ἀποκρύμνους πέτρας, ὡς οἰκησιν αὐτοῦ ἔχων τὰ
 ὕψη, λέγει ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, τίς θὰ με καταβιβάσῃ εἰς τὴν γῆν;

4. Ἐὰν ὡς ἀετὸς μετεωρισθῆς, μεταξὺ τῶν ἄστρον, ἐὰν στήσῃς τὴν

1. Ἐνταῦθα, ὡς καὶ ἄλλοιθι (Ἠσαῖου 1,1. Ναοὺμ 1,1.) νοεῖται ὑπὸ ὄρασιν
 χρῆσιμος ἢ ἀποκάλυψις ἀνωθεν, εἴτε καθ' ὕπνου, εἴτε ἐν καταστάσει ἐκ
 στάσεως γινομένη (Ἠραξ. 12,5. 16,9), ὅποια καὶ τὰ ἐφεξῆς περὶ τῶν Ἑδωμι
 τῶν λεγόμενα καὶ προαγγελόμενα, ὡς παρ' αὐτοῦ τοῦ Κυρίου ἀκουσθέντα
 ὑπὸ τοῦ προφήτου.

2—4) Πρὸβλ. περὶ τούτου τὰ παράλληλα παρ' Ἱερεμῖα 49, 6 κ. ἐξῆς.

φωλεάν σου, καὶ ἐκείθεν θὰ κατασπάσω σε, λέγει ὁ Κύριος.

5. Ἐὰν κλέπται εἶχον ἔλθει πρὸς σέ, ἐὰν λησταὶ ἐν καιρῷ νυκτός, ~~λοῦν φθορὰν θὰ ἐφάτασο; Δὲν θὰ ἐκλεπτον πῖντα τὰ ἱκανο-~~
6. ποιῶντα αὐτούς; Ἐὰν τρυγηταὶ ἤρχοντο πρὸς σέ δὲν θὰ κατέλειπον ἐπιφυλλίδας (καμπανούς) μόνον; Πῶς διεξερεύνησαν τὰ τοῦ Ἡσαῦ, ἐξεκάλυψαν τοὺς κρυφῶνας αὐτοῦ!
7. Σὲ προέπεμψαν μέχοι τῶν ὀρίων σου, σὲ ἀπεπλάνησαν οἱ ἔνσπονδοι (σύμμαχοί) σου, καὶ οἱ φίλοι σου σὲ κατέλαβον ὑποχείριον. Ὡς παγίδα σοι ὑπέθοντο αὐτὸν τὸν ἄγρον σου, αὐτὴν τὴν τροφήν ἦν σοι
8. παρείχον. Δὲν ὑπῆρχέ τις φρόνησις παρ' αὐτῷ! Δὲν ἔχω ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐξαφανίσει τοὺς σοφοὺς ἀπὸ Ἐδῶμ, καὶ τὴν φρόνησιν ἀπὸ ὄρους Ἡσαῦ; Κατεπτοήθησαν δέ, ὦ Θαιμάν, καὶ οἱ γενναῖοί σου μαχηταὶ ὅπως ἐπέλθῃ σφαγὴ καὶ ἀνθρώπων ἀπώλεια ἀπὸ τοῦ ὄρους Ἡσαῦ. Ἐγένετο οὕτω πρὸς ἀντεκδίκησίν σου. Ἐπειδὴ σὺ

5—6. Οἱ στίχοι οὗτοι θὰ κατενοοῦντο κάλλιον, ἐὰν ἐξελαμβάνοντο ὡς ἀπάντησις εἰς παράπονα καὶ οἰμωγὰς τῶν Ἐδωμιτῶν ὅτι τέλειον ἐσουλήθησαν ὅσα εἶχον ἐξαιρέτα καὶ πολύτιμα.

7—10. Καὶ οὗτοι οἱ στίχοι θὰ ἦσαν μᾶλλον εὐληπτοί, ἐὰν, ὅπως ἐκ φέρονται διὰ ρηματικῶν τύπων *παρωχημένου χρόνου* (πλὴν ἑνός, τοῦ *Y a s i n u*) οὕτως ἐξελαμβάνοντο ὡς ἐκφράζοντες *γεγονότα ἤδη λαβόντα χώραν, καὶ ὄχι εἰς τὸ μέλλον ἐσόμενα*. Βεβαίως *ιδίωμα τοῦ προφητικοῦ λόγου* εἶναι καὶ τοῦτο, τὰ ἀφεύκτως ἐσόμενα *παριστῶν ὡς ἤδη γεγενημένα*. (πρὸβλ. Ἡσ. 5, 3, 9, 1—6 κ. ἄλλα, ἀλλ' ἐνταῦθα, ὅπως καὶ ἐν τοῖς ἀμέσως προλαβοῦσι στίχοις φαίνεται μοι ὅτι ὑπάρχει ὑπαινιγμὸς τις εἰς γεγονότα ἤδη λαβόντα χώραν, εἰς *διαρπαγὴν* τινὰ τῆς Ἰδομιαίας, καὶ δὴ δι' ἀπάτης τελεσθεῖσαν. Οἱ φίλοι δηλαδὴ καὶ σύμμαχοι τῶν Ἐδωμιτῶν, τοῦτο μὲν ὑπὸ τὸ πρόσχημα *τιμητικῆς προπομπῆς* αὐτῶν, μετὰ τὴν λήξιν τοῦ ἀγῶνος ἐπανερχομένων ἐντὸς τῶν ὀρίων αὐτῆς οἴκαδε, τοῦτο δὲ τῷ *δεδεσμένῳ τῆς τροφοδοτήσεως αὐτῶν*, ἀπᾶς εἰσελθόντες προσέβησαν εἰς ἀναζητήσεις καὶ διαρπαγὰς τῶν κεκρυμμένων ἀποθηκῶν καὶ θησαυρῶν, τοῦ Θεοῦ ἀπομωράναντος μὲν τοὺς ἄλλους ἐπὶ συνέσει καὶ σοφίᾳ φημιζομένους κατοίκους τῆς *Θαιμάν* (χαρακτηρισμὸς τῆς ὅλης χώρας ἐξ ἑνὸς μόνου *νομοῦ* αὐτῆς), καταπλήξαντος δὲ καὶ καταποθήσαντος τοὺς ἄλλως ἐπὶ γενναῖότητι διακρινόμενους μαχητὰς αὐτῆς, οἰοεὶ πρὸς ἀντεκδίκησιν τῆς ἰδίας αὐτῶν ἀπιστίας πρὸς ὀμαιονας. Πρὸς τοιαύτην ἐπὶ τοῦ *παρελθόντος* ἐκδοχῆν τοῦ χωρίου θὰ ἀντέκειτο ὄχι μὲν τὸ προδηλωθὲν *Y a s i n u* (σελ. 7) ἀλλὰ τὸ μόριον *ve* πρὸ τοῦ ρήματος *h a a b a d t h i* (σελ. 8) ἀλλ' *οὐδεμία ἀνάγκη* νὰ ἐκληφθῇ ἐνταῦθα ὡς *v a n c o n v e r s t u n i ἢ c e n s e c u t i v u n i* μάλιστα μετὰ τὸ *h a l o w*, ἀφ' οὗ καὶ ἄλλοτε ἐν ὁμοίᾳ περιπτώσει δὲν μεταβάλλεται τὸ σημαίνόμενον τοῦ *παρωχημένου* χρόνου (πρὸβλ. 1 Σημ. ἢ Βασιλ. 24, 37, 2 Σημ. 15, 35).

- βίαν καὶ ἀδικίαν ἤσκησας κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ σου, αἰσχύνῃ θὰ σέ
 11. καλύπτῃ καὶ θὰ ἐξολοθρευθῆς διὰ παντός. Καθ' ἣν ἡμέραν εὐρί-
 σκεσο ἀντιμέτωπος πρὸς αὐτόν, καθ' ἣν ἡμέραν ξένου ἤματι
 ζον τὰ τάγματα αὐτοῦ καὶ ἄλλογενεῖς εἰσήρχοντο εἰς τὰς πύλας
 αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τὴν Ἱερουσαλὴμ ἔβαλλον κλῆρον, ἦσο καὶ σὺ ὡς εἰς
 12. ἕξ αὐτῶν. Μὴ, μὴ εὐαρέστως ἐπιβλέπῃς ἐπὶ τὴν ἀποφράδα ἡμέραν
 τοῦ ἀδελφοῦ σου, μὴ ἐπιχαίρῃς ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τοῦ Ἰούδα ἐν τῇ
 ἡμέρᾳ τῆς ὀλέθρου αὐτῶν, μηδὲ νὰ ἀνοίγῃς πλατὺ τὸ στόμά σου
 13. ἐπὶ τῇ ἡμέρᾳ τῆς θλίψεως αὐτῶν. Μὴ ἐμβαίνῃς εἰς τὰς πύλας τοῦ
 λαοῦ μου ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς δυστυχίας αὐτοῦ μὴ ἐπιβλέπῃς καὶ σὺ
 μετὰ χαρᾶς ἐπὶ τῇ τάλαιπωρείᾳ αὐτοῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς συμφορᾶς αὐ-
 τοῦ, μηδὲ ἐκτείνῃς τὴν χεῖρά σου ἐπὶ τῆς οὐσίας αὐτοῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς
 14. ἀτυχίας αὐτοῦ, μηδὲ ἱστάμενος ἐπὶ τῶν διόδων κατακόπῃς τοῖς ἀνα-
 σωζομένοις ἐκ τοῦ κινδύνου, μηδὲ συγκλείῃς συγκροτῆς τοὺς φεύγοντας
 15 ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἀγωνίας. Διότι εἶναι ἐγγὺς ἡ ἡμέρα τῆς τοῦ Κυρίου
 κρίσεως ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη. Ὅπως ἔπραξας οὕτωπραχθήσεται καὶ
 πρὸς σέ, ὅ,τι ἔδωκαν, τούτου ἡ ἀνταπόδοσις θὰ στραφῇ ἐπὶ τῆς κε-
 16. φαλῆς σου. Ναί, ὅπως ὑμεῖς συνεποσιάζετε καὶ ἐπίνετε ἐπὶ τοῦ
 ὄρου μου τοῦ ἁγίου, οὕτω καὶ τὰ ἔθνη πάντα θὰ πίωσι καὶ θὰ
 καταπίωσι πόματα καρώσεως καὶ ἀναισθησίας, μέχρις ἀνυπαρξίας.
 17 Ἐπὶ τοῦ ὄρου ὅμως Σιών θὰ ὑπάρχωσιν ἀνασσωσμένοι, θὰ
 ὑπάρχῃ δὲ καὶ ἱερόν, καὶ οἱ ἐκ τοῦ οἴκου Ἰακώβ θὰ ἀνακαταλάβωσι
 τὰς κτήσεις αὐτῶν, θὰ εἶναι δὲ ὁ μὲν οἶκος τοῦ Ἰακώβ ὡς πῦρ,
 18. ὁ δὲ οἶκος τοῦ Ἰωσήφ (= Ἐφραΐμ) ὡς φλόξ, καὶ ὁ οἶκος τοῦ
 Ἡσαῦ ὡς καλάμη καὶ θὰ ἀναφλεχθῇ ὑπ' ἐκείνων καὶ θὰ κατα-
 19 βρωθῇ οὕτως, ὥστε καὶ ὑπόλοιπον νὰ μὴ ὑπολειφθῇ τῷ οἴκῳ Ἡσαῦ.

12—14. Καίτοι ἐξακολουθεῖ ὁ ἔλεγχος τῶν ἤδη πεπραγμένων, καὶ δὲν πρόκειται περὶ ἀπαγορεύσεως, ὅμως ἡ τοιαύτη κατ' ἀπαγόρευσιν ἐκφορὰ τῶν ἤδη πεπραγμένων εἶναι πολλῶ ἐκφραστικωτέρη καὶ παραστατικωτέρη τοῦ ἔλεγχου τῶν ὡς μὴ ὄφειλε πραχθέντων. Καὶ ἡμεῖς πολλάκις λαμβάνομεν εὐ ὑπὸς καὶ τὸν τόνον τοῦ ἀπαγορευόντος· δὲν πρέπει, δὲν εἶναι νὰ λέγῃς ἢ νὰ πράττῃς ταῦτα!

16. Καίτοι λέγεται πάντα τὰ ἔθνη, νοοῦνται ὅμως αὐτὰ τὰ μετὰ Ἐδομιτῶν βεβηλώσαντα τὸν ἱερόν χώρον.

17. Περὶ τῆς καὶ ἐπὶ λέξει συμφωνίας τῶν ἐνταῦθα λεγομένων πρὸς τὰ τοῦ Ἰωὴλ (3, 17) πρὸβλ τὰ ἐν τῇ προεισαγωγῇ λεχθέντα.

18—19. Καίτοι εἰς τὴν κατὰ τῆς Ἰδουμαίας ἐχθραν θὰ εἶναι σύμφωνα τὰ ἄλλως ἀντίζηλα τμήματα τῆς χώρας, τό τε τοῦ Ἰούδα καὶ τὸ τοῦ Ἐφραΐμ.

~~Ναί, οὗτο λέγει ὁ Κύριος. Καὶ θὰ καταλάβωσι οἱ τῆς Νέγεβ (τῆς
 πρὸς νότον χώρας) τὸ ὄρος Ἰουά, οἱ δὲ τῆς Σεφφιλὰ (τῆς πεδι-
 νῆς), τὴν Φιλισταίαν, καὶ υἱοὶ μου τοῦ Ἰούδα θὰ καταλάβωσι
 20. τοὺς ἀγροὺς τοῦ Ἐφραΐμ, καὶ τοὺς τῆς Σαμαρείας, υἱοὶ δὲ τοῦ Βε-~~

αὐτῆ ὁμως ἡ ἀντιζηλία καὶ ἀντιπάθεια τῶν δύο βασιλείων θὰ ἐξακολουθῇ, μέχρῃς οὐ ἐκκλίνῃ τὸ τοῦ Ἐφραΐμ καὶ αἱ τοῦτου κτήσεις περιέλθωσι πάλιν ὑπὸ τὴν κυριότητα τοῦ Ἰούδα. Πρὸς τὴν πολιτικὴν ὁμως διάκρισιν ταύτην εἶναι ὅλος ἄσχετος ἡ ἐνταῦθα γενομένη διάκρισις τῆς Νέγεβ καὶ τῆς Σεφφιλὰ, τῆς νοτίου ἢ μεσημβρινῆς χώρας καὶ τῆς πιθανῆς, ἀλλ' εἶναι ἀπλοῦς γεωγραφικὸς χαρακτηρισμὸς τῶν μεσημβρινωτέρων καὶ ὡς τὰ πολλὰ ὄρεινωτέρων, καὶ τῶν πρὸς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν κλιόντων καὶ πρὸς τὰς κτήσεις τῶν Φιλισταίων ὁμοροῦντων πεδινωτέρων διαμερισμάτων τοῦ βασιλείου τοῦ Ἰούδα (πρβλ ἤδη Ἰησοῦ Ναυῆ 15, 21 κ. ἐξ.). Ὡς πρὸς δὲ τὴν φυλὴν τοῦ Βενιαμίν, τὴν ἠνωμένην μετὰ τοῦ αὐτοῦ βασιλείου τοῦ Ἰούδα, αἴτη, ἥδη ἐκτεινομένη μέχρι τῶν πᾶν ἐντεῦθεν ὄχθων τοῦ Ἰορδάνου, θὰ καταλάβῃ καὶ τὰς ἐκεῖθεν τοῦ ποταμοῦ ἐν Γαλαὰδ κειμένας εὐφόρους κτήσεις τοῦ Ἐφραΐμ μετὰ τὴν κατάλυσιν αὐτοῦ.

20 Ἐν τῷ στίχῳ τούτῳ προαγγέλλεται ἡ μέλλουσα ὁπελευθέρωσις καὶ εἰς τὴν πάτριον γῆν ἐπάνοδος καὶ αὐτῶν τῶν ἐν τῷ παρόντι πολέμῳ εἰς αἰχμαλωσίαν ἀπαχθέντων ἐκ τοῦ βασιλείου τοῦ Ἰούδα τῶν πάντως ἐκ τῆς σωματεμπορείας Τύρου τε καὶ Σιδῶνος καὶ Φιλισταϊκῶν πόλεων εἰς ξένας χώρας πωληθέντων (πρβλ. Ἰωήλ 4 ἢ 3, 2—4). Οὗτοι ἐλευθερούμενοι καὶ εἰς τὴν πάτριον γῆν ἐπανερχόμενοι, θὰ συντελέσωσιν εἰς τὴν κατάληψιν νέων κτήσεων ἢ ἀνάκτησιν τῶν ἀπολεσθεισῶν, οἱ μὲν πρὸς τὰ βορειότερα μέρη τῆς γῆς, τὰ πρὸς τὴν Φοινίκην καὶ τὴν Σιδωνίαν γῆν ὑπὸ τῶν Χαναναίων οἰκούμενα καὶ αὐτῶν τῶν Σαρῆπτων συμπεριλαμβανομένων (περὶ τῆς πόλεως ταύτης πρβλ. Βασιλ κερ 17 καὶ Λουκ. 4, 26, Ματθ 7, 24—31. Ματθ. 15, 21—38), οἱ δὲ πρὸς τὰ μεσημβρινωτέρα, τὰ πρὸς τὴν Ἰουμαίαν συνορεύοντα. Οἱ τελευταῖοι οὗτοι εἶνε οἱ ἴδια ἐξ Ἱερουσαλήμ κατὰ τὸν πόλεμον τοῦτον αἰχμαλωτισθέντες καὶ εἰς ξένας χώρας πωληθέντες, παρίστανται δὲ ὡς εὐρισκόμενοι ἐν Σεφφαράδ τῇ κατὰ παραφθορὰν ἢ παρανόμωσιν Σεφφαράδ ἢ Ἐφφαράδ ἢ Ἐφφατὰ τοῦ κειμένου τῶν Ο'. Πλὴν τῶν ἐν Ἰσπανίᾳ ἢ ἐν Μηδία ζητούτων τὸν τόπον Sarrala ἢ καὶ ἄν γνόγτων Σεφφαρά (Sarrara) ἀντὶ Σεφφαράδ, ἠπῆρξαν καὶ οἱ ὑποδείξαντες τὴν Σπάρτην ἢ καὶ αὐτὰς τὰς Σάρδεις (κατὰ τὴν ἐγγχώρον προφορὰν Sarda). Παιδὴ παρὰ τῷ Ἰωήλ (4, 6), προφητεῖα σχεδὸν συγχρόνῳ, γίνεται λόγος περὶ υἱῶν Ἰούδα πωληθέντων εἰς υἱοὺς Ἑλλήνων, δύναται μὲν τὸ Σεφφαράδ νὰ ταυτισθῇ πρὸς τὴν Σπάρτην, πιθανωτέρα ὁμως εἶναι ἡ συνταύτησις αὐτοῦ πρὸς τὰς Σάρδεις, ὡς τῆς σωματεμπορείας ταύτης διεξαγομένης ὑπὸ Ἑλλήνων τῆς Ἰωνίας Δὲν γνωρίζω ἂν προὔτάθῃ ποθέν, θὰ προέκρινον ἐγὼ τὴν συσχέτισιν τοῦ Σεφφαράδ πρὸς τὰς Σποράδας, ἐὰν βεβαίως ἤδη κατὰ τὸν 9ον αἰῶνα ἢ χρῆσις τοῦ ὀνόματος τούτου ἠδύνατο νὰ ὑποστηριχθῇ ὡς οἰκεία τῆς Ἑλληνισ, πρὸς δῆλωσιν

ναμὴν τὴν Γαλααδ, καὶ αὐτὸς δὲ ὁ νῦν ἐκ τῶν υἱῶν τοῦ Ἰσραήλ
 εἰς αἰχμαλωσίαν ἀπαχθεὶς ὄμιλος. θὰ καταλάβῃ τὴν τῶν Χανααίων
 γῆν μέχρι τῶν **Σαρέπτων**, οἱ δὲ ἐξ Ἱερουσαλήμ αἰχμαλωτισθέντες,
 21. οἱ ἐν **Σεφαράδ** νῦν ὑπάρχοντες, θὰ καταλάβωσι τοῦ Νότου (τῆς
 Νέγεβ) τὰς πόλεις, θὰ ἀναφανῶσι δὲ ἐλευθερωταὶ ἐπὶ τοῦ ὄρους
 Σιών πρὸς τὸ κρίνειν τὸ ὄρος τοῦ Ἰσαῦ, αὐτὴ δὲ ἡ βασιλεία θὰ
 ἀνήκῃ τῷ Κυρίῳ.

Ἐν ΚΗόλει

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΑΝΤΩΝΙΑΔΗΣ

Καθηγητῆς τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς

ὁρισμένων *νήσων τοῦ Αἰγαίου*, καὶ δὴ τῶν κατὰ τὰ παράλια τῆς Μικρᾶς
 Ἀσίας.

21. Ἐν τῇ κατακλειδί ταύτῃ δορίζεται πως ἀκριβέστερον ἢ δι' ὅλης τῆς
 προφητείας διήκονσα πρόρρησις περὶ τῆς ἀφρεύτου καταστροφῆς τοῦ Ἐδὼμ
 ὡς ἰδίου ἔθνους καὶ λαοῦ, ὅτι δηλ. ἐξ Ἰούδα μὲν (ἐκ Σιών καὶ ἐξ Ἱερουσα-
 λήμ) θὰ προέλθωσιν οἱ δεσμευταὶ αὐτοῦ, ἀλλ' ὅτι αὐτοὶ μὲν θὰ εἶναι ὡς
 ἀπλᾶ ὄργανα, ὁ δὲ κυρίως ἡγεμονεύων καὶ βασιλεύων θὰ εἶναι αὐτὸς ὁ
 Κύριος, αὐτὸς ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραήλ. Ἀμέσως βεβαίως δὲν ἐπῆλθεν ἡ
 καταστροφή αὐτῆ εἰς δὲ τὰ πρὶν ἡμαρτημένα προσθεῖσαι ἡ Ἰδομαία καὶ
 ἄλλα ἡμαρτήματα ἐφεξῆς ἔδωκε νέας ἀφορμὰς πρὸς νέας προρρήσεις
 περὶ τῆς ἀνοθεν τιμωρίας καὶ ἐκδικήσεως (Ἱερ. 49,13—18. Θρήν. 4,22.
 Ἱεζεκ. 35,3—15. Μαλαχ. 1, 3—5)· πλὴν πλήγματα ἀλλεπάλληλα ἀπ' αὐτῶν
 τῶν ἀγωνιστῶν τῆς Σιών καὶ ἡγεμόνων τῆς Ἱερουσαλήμ κατανεχθέντα, ἐπί-
 νεγκαν τὸ ἀπὸ πολλοῦ προαγγελθὲν τέλος αὐτῆς (1 Μακκ. 5,3,65. Ἰωσηφ.
 Ἰαρχ. 12, 8, 1, 13, 15, 4), χωρὶς μὴδ' ἐπ' ἐλάχιστον γὰ συντελέσῃ πρὸς διαιώ-
 νιαι αὐτῆς ἡ δυναστεία τοῦ ἐξ Ἰδομαίων καταγομένου Ἡρώδου τοῦ Με-
 γάλου.